

Н.М. Удовиченко,
аспірант кафедри управління охороною
суспільного здоров'я ХарPI НАДУ

МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТОМАТОЛОГІЧНОЮ ДОПОМОГОЮ НА ОСНОВІ ПРОГРАМНО-ЦІЛЬОВОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ МЕГАПОЛІСУ (НА ПРИКЛАДІ м. ХАРКІВ)

Запропоновано проект міської Програми “Стоматологія”, розрахованої на середньострокову перспективу, метою якої є оптимізація стоматологічної допомоги населенню м. Харкова на основі побудови гнучкої структури стоматологічної служби та ефективної системи управління фінансовими, кадровими та матеріальними ресурсами, адаптованої до сучасних вимог ринкового середовища.

Ключові слова: державне регулювання, програмно-цільове управління, стоматологічна допомога, ефективність використання ресурсів.

З метою покращення існуючого стану функціонування вітчизняної стоматологічної галузі необхідно провести системні перетворення стоматологічної служби й забезпечити населення стоматологічною допомогою на регіональному та місцевому рівнях. Вони полягають у розробці основних засад перебудови структури та функціонування стоматологічних установ на якісно нових умовах функціонування з використанням гнучких економічних механізмів діяльності.

На виконання Указу Президента України від 21.05.2002 р. № 475/2002 “Про програму профілактики та лікування стоматологічних захворювань на 2002-2007 роки” [1] та розпорядження голови Харківської ОДА “Про затвердження Програми профілактики та лікування стоматологічних захворювань на 2002-2007 роки в Харківській області” і, зважаючи на значне поширення даної патології серед жителів м. Харкова, питання оптимізації стоматологічної допомоги населенню міста входить у коло пріоритетних завдань, що стоять перед Харківською міською радою та її виконавчими органами.

До першочергових заходів у цьому напрямку слід віднести розробку та запровадження комплексної регіональної програми, розрахованої на реалізацію у середньостроковій перспективі, яка передбачатиме поряд із цілеспрямованим використанням бюджетних коштів, ще й залучення позабюджетних коштів для

модернізації виробничої бази та налагодження новітніх технологій щодо виробництва стоматологічних послуг, на які відчувається потреба серед населення й особливо незахищених його верств.

З огляду на те, що Харківська міська рада є власником комунальної власності й на підставі принципів місцевого самоврядування вправі ухвалювати рішення відносно раціонального використання власних ресурсів, фондів і функціонування муніципальних установ, уявляється необхідним введення поетапної реформи в медичній галузі м. Харкова. Беручи до уваги необхідність поетапного й планомірного рішення проблем, що нагромадилися, доцільно почати реформи з найбільш прибуткового в економічному сенсі напрямку – стоматології.

Перехід від принципу утримування стоматологічних установ до принципу забезпечення якісною стоматологічною допомогою передбачає пошук фінансово-економічних засобів формування консолідованого механізму ресурсного забезпечення відповідних установ з наступним визначенням найбільш раціональних шляхів їх використання. Сьогодні консолідований бюджет охорони здоров'я гарантує тільки надання екстреної стоматологічної допомоги й невелику частку планової – лише окремим пільговим категоріям громадян.

Метою здійснення відповідних перетворень є санація й розвиток стоматологічної галузі м. Харкова для досягнення гарантованого стандарту надання стоматологічних послуг населенню й забезпечення конкурентоспроможності з приватними клініками у сфері платних послуг.

Для комплексного вирішення цього завдання пропонується Концепція міської програми “Стоматологія”, яка має на меті систематизувати основні заходи щодо підвищення ефективності надання стоматологічної допомоги мешканцям м. Харкова.

Запропоновано проект міської Програми “Стоматологія 2012”, розрахованої на 2010-2012 рр., метою якої є оптимізація стоматологічної допомоги населенню м. Харкова на основі побудови гнучкої структури стоматологічної служби, адаптованої до сучасних вимог ринкового середовища;

перехід на ефективну систему економічного управління та планування фінансових, кадрових і матеріальних ресурсів; активізація інвестиційної політики та модернізації основних виробничих фондів і запровадження новітніх технологій у діяльність комунальних стоматологічних закладів.

Програмою запроваджується модель, яка забезпечить ефективне функціонування та економічну керованість системи надання стоматологічної допомоги в умовах єдиного простору її надання на територіальному рівні. Упровадження моделі потребує розроблення належного механізму функціонування в межах правового поля. Необхідність правового забезпечення діяльності щодо втілення даної моделі зумовлена новизною та відсутністю чіткого законодавчого регулювання цієї сфери соціально-економічних відносин, що водночас характеризує складність і значну трудомісткість роботи.

Для досягнення поставленої мети як головні завдання, що підлягають вирішенню в процесі реалізації міської комплексної програми, передбачено такі:

- оптимізація системи організації, планування та управління стоматологічною службою міста на основі підвищення її конкурентоспроможності на ринку стоматологічних послуг та налагодження тісних зв'язків між окремими її структурними ланками;

- запровадження технології ресурсозбереження та перехід на економічні механізми стимулювання праці й раціонального використання наявних ресурсів у стоматологічній службі;

- активізація роботи щодо нарощування обсягів позабюджетних надходжень та залучення інвестиційних коштів для модернізації основних виробничих фондів і реалізації інноваційних проектів з налагодження виробництва нових видів стоматологічних послуг;

- налагодження системи статистичного моніторингу за якістю медичної допомоги на різних етапах її надання та організація контролю за формуванням попиту серед пацієнтів на ринку стоматологічних послуг [2].

Юридичний супровід моделі також сприятиме створенню умов для реалізації права на доступність кваліфікованої стоматологічної допомоги та

інших прав людини у галузі охорони здоров'я для забезпечення ефективних механізмів функціонування системи стоматологічної допомоги в умовах єдиного медичного простору, зокрема в контексті використання системи результативного розподілу коштів на противагу фінансування за принципом утримання стоматологічних закладів охорони здоров'я.

Найбільший інтерес становить можливість проведення зміни організаційно-правової форми стоматологічних закладів охорони здоров'я, що дало б змогу розширити джерела їх фінансування та перейти в т. ч. на комерційну форму господарювання. Окрім того, юридичне забезпечення необхідне й на етапі функціонування зазначеної моделі для вирішення поточних проблем, які лежать у правовій площині.

Окрім загальної характеристики, обґрунтування організаційно-економічної, організаційно-правової та медико-соціальної значущості та прогностичної оцінки очікуваних результатів виконання програми містить інформацію, яка стосується основних заходів з виконання Програми. Основні її розділи присвячені питанням оптимізації системи організації, планування та управління стоматологічною службою міста; економічної діяльності та ресурсозбереження у стоматологічній службі міста; реалізації інвестиційної політики, а також упровадженню інноваційних технологій у діяльність стоматологічної служби міста.

Серед основних заходів щодо виконання програми слід виділити такі:

1. Оптимізація системи організації, планування та управління стоматологічною службою міста:

– організація на базі міської комунальної стоматологічної служби Харківського регіонального центру “Стоматологія” з перепідпорядкуванням йому міських стоматологічних поліклінік і стоматологічних кабінетів, розташованих на базі міських лікарень та багатопрофільних поліклінік, і наданням йому функцій міського організаційно-методичного центру з координації та управління стоматологічною допомогою населенню міста;

– відкриття стаціонарних бюджетно-госпрозрахункових стоматологічних кабінетів Харківського регіонального центру “Стоматологія” на базі

навчальних закладів і промислових підприємств м. Харкова – при середніх школах, середньо-спеціальних та вищих навчальних закладах, де навчається 1000 і більше осіб, діяльність яких забезпечується частково за рахунок бюджетних коштів Харківського регіонального центру “Стоматологія” на проведення профілактичних заходів, госпрозрахункової діяльності або коштів навчального закладу, де розташовується даний кабінет.

– перехід на систему оперативного управління та контролю за діяльністю стоматологічної служби, закладів і підрозділів та профільних служб на основі попереднього визначення нормативів та оцінки фактичного відхилення від них завдяки запровадженню автоматизованої системи щомісячної рейтингової оцінки за такими напрямками: відвідування в цілому та в залежності від їх мети; навантаження на лікарів у цілому та за профілями з урахуванням функції лікарської посади та умовних одиниць трудовитрат (УОТ); бюджетні надходження та їх використання за видами видатків; використання матеріалів; надходження позабюджетних коштів в цілому та з урахуванням джерел їх формування; використання позабюджетних коштів в цілому та за видами видатків; використання енергоресурсів; обсяги економії засобів та ресурсів у цілому та в залежності від їх видів;

– запровадження в роботу стоматологічної служби міста державного замовлення на виробництво та реалізацію стоматологічних послуг населенню міста. Складання переліку стоматологічних послуг для включення до договору про державне замовлення на надання населенню Харкова стоматологічної допомоги за рахунок коштів міського бюджету; затвердження преїскурантних цін на стоматологічні послуги, для включення до договору про державне замовлення; підготовка та подання на розгляд міської ради пакету документів щодо запровадження державного замовлення в роботу Харківського регіонального центру “Стоматологія”;

– упорядкування статистичної звітності в стоматологічній службі міста серед стоматологічних закладів комунальної та недержавної форм власності й налагодження інформаційного моніторингу стоматологічних захворювань серед населення м. Харкова; утворення інформаційно-аналітичного підрозділу у

стоматологічній службі міста; налагодження системи економіко-статистичних ревізій у діяльність стоматологічної служби з контролю достовірності статистичної інформації про облік відвідувань, навантаження на лікарів-стоматологів та використання наявних фінансових, кадрових та матеріальних ресурсів міста і перехід на систему гнучкого планування ресурсів у стоматологічній службі міста згідно з фактичними потребами в них.

2. Економічна діяльність та ресурсозбереження у стоматологічній службі міста:

– розробка та запровадження в діяльність міської стоматологічної служби програми ресурсозбереження з опрацюванням нормовитрат матеріалів, медикаментів, електроенергії та інших засобів стоматологічного виробництва, включаючи коефіцієнт використання медичної апаратури та обладнання;

– проведення організаційного експерименту щодо запровадження бригадної форми (колективного підряду) в роботу ортопедичної служби з уведенням оплати праці за кінцевими результатами;

– укладання Харківським регіональним центром “Стоматологія” угод з підприємствами, організаціями, установами, фондами, громадськими організаціями та з іншими суб’єктами господарської діяльності на медичне обслуговування контингентів на госпрозрахункових умовах;

– організація лікарняно-страхової каси при стоматологічній службі міста щодо добровільного страхування населення на медичне обслуговування й отримання стоматологічних послуг та укладання угод із страховими організаціями на надання допомоги стоматологічною службою міста за програмою добровільного страхування медичного страхування;

– придбання пересувного стоматологічного устаткування та організація стоматологічної допомоги поза межами поліклініки на госпрозрахункових умовах, включаючи терапевтичну, хірургічну та ортопедичну допомогу в домашніх умовах і на виробництві;

– утворення потужної профілактичної індустрії з відкриттям на базі стоматологічної служби міста консультативно-профілактичного центру на госпрозрахунковій основі для проведення профілактичних оглядів і санації

ротової порожнини серед окремих осіб та в організованих колективах завдяки укладенню угод з підприємствами, організаціями та установами державної і недержавної форми власності, а також укладення договорів з провідними вітчизняними і зарубіжними фармацевтичними фірмами на використання та рекламну підтримку їх продукції на стоматологічному ринку послуг і товарів [2].

3. Організаційно-правове та юридичне забезпечення діяльності стоматологічної служби міста:

– правовий супровід та розробка юридичного механізму впровадження і функціонування моделі оптимізації управління стоматологічною допомогою відповідно до міжнародно-правових стандартів і чинного вітчизняного законодавства;

– юридичне оформлення функціонування стоматологічного закладу охорони здоров'я у новій організаційно-правовій формі; розробка установчих, договірно-претензійних та процесуальних документів; розробка та супровід укладення договорів з дотриманням вимог, що є необхідними для їх чинності та супровід тендерних процедур; підготовка аналітичних довідок, експертних висновків, письмових консультацій;

– здійснення юридичного моніторингу складових компонентів моделі на предмет дотримання прав суб'єктів медичних правовідносин та інших вимог законодавства України; забезпечення взаємин між роботодавцем та працівником у стоматологічному закладі охорони здоров'я згідно з вимогами трудового законодавства;

– розроблення юридичного механізму централізованого фінансування стоматологічних закладів охорони здоров'я у межах даної моделі; створення умов для диференціації фінансування стоматологічного закладу охорони здоров'я.

Результатом юридичного забезпечення моделі є її імплементація, що зокрема включатиме:

– функціонування правового механізму побудови взаємин між органами системи охорони здоров'я та місцевими органами влади на договірній основі

щодо замовлення стоматологічних послуг визначеного обсягу та належної якості;

- діяльність стоматологічних закладів на засадах оплати праці медичних працівників первинної ланки за обсягом і якістю виконаної роботи та наданих послуг;

- створення єдиного простору надання стоматологічної допомоги та стоматологічних послуг населенню регіону;

- діяльність юридичної особи у галузі охорони здоров'я відповідно до законодавства України з необхідною установчою, організаційно-розпорядчою, договірно-претензійною і процесуальною документацією;

- побудова гармонійних взаємин “заклад охорони здоров'я та медичний працівник, з одного боку, і пацієнт та/або його законні представники – з іншого” з максимальним забезпечення прав суб'єктів медичних правовідносин;

- створення правових передумов для залучення додаткових джерел фінансування стоматологічних закладів охорони здоров'я;

- підготовка місцевих фахівців з належним рівнем знань, необхідних для забезпечення функціонування стоматологічного закладу охорони здоров'я в нових умовах господарювання.

Юридичне забезпечення впровадження та функціонування моделі у конкретному стоматологічному закладі дозволить реально втілити у життя новий підхід до управління стоматологічною допомогою, відповідно до якого покращуватиметься якість медичного (стоматологічного) обслуговування населення відповідної адміністративно-територіальної одиниці та умови й оплата праці медичних працівників. Без розробки юридичного механізму впровадження даної моделі та її функціонування в рамках правового поля уявляються неможливими [3].

Узагальнення напрацювань провідних учених та результати власних досліджень дозволили дійти висновку про необхідність удосконалення існуючого механізму державного регулювання стоматологічної служби міста. Задля цього необхідно здійснити низку заходів, а саме [4]:

– визначити чіткі критерії розподілу коштів загального фонду між окремими комунальними стоматологічними поліклініками, зокрема відповідно до чисельності санованих хворих і жорстко їх дотримуватися на практиці [5];

– переглянути функції Департаменту охорони здоров'я та соціального захисту міської ради, районного у місті управління охорони здоров'я, управління охорони здоров'я обласної державної адміністрації;

– розглянути доцільність підпорядкування комунальних стоматологічних поліклінік безпосередньо управлінню охорони здоров'я міста;

– встановити мінімальну частку місцевого бюджету, яку спрямовують на функціонування та розвиток системи охорони здоров'я у цілому та певні пропорції щодо фінансування окремих профільних напрямів (зокрема стоматологічної служби);

– сформувати дорадчу організацію (у складі головних лікарів комунальних стоматологічних поліклінік, представників управління охорони здоров'я міста, науковців та ін.) та надати їй можливість виступати експертами під час розподілу між окремими комунальними стоматологічними поліклініками коштів загального фонду та перевірки ефективності їх використання;

– законодавчо затвердити можливість комунальних стоматологічних поліклінік щодо розширення джерел та обсягів позабюджетних надходжень, а також збільшення кількості госпрозрахункових посад та розміру оплати праці працівників комунальних стоматологічних поліклінік;

– розробити, затвердити та забезпечити ефективну реалізацію національної і регіональних програм профілактики стоматологічних захворювань;

– забезпечити підвищення якості та доступності стоматологічних послуг населенню та ефективності функціонування стоматологічної служби.

Одним із найважливіших питань, яке являє дійсно практичний інтерес для системи охорони здоров'я, є забезпечення підвищення доступності стоматологічного обслуговування. Кабінетом Міністрів України підготовлено пропозиції щодо конкретизації Програми надання населенню гарантованої

державою безоплатної медичної допомоги, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 11 липня 2002 р. № 955 [6]. Вона розроблена, виходячи з нормативів обсягів медичної допомоги, які є основою для формування витрат на охорону здоров'я та стоматологічну допомогу в бюджетах усіх рівнів.

Щодо забезпечення доступної стоматологічної допомоги населенню, то на основі Програми і методичних рекомендацій щодо порядку формування й економічного обґрунтування територіальних програм державних гарантій надання громадянам безкоштовної медичної допомоги органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування повинні розробити і затвердити відповідні територіальні програми, якими передбачатиметься надання додаткових обсягів і видів стоматологічної допомоги за рахунок коштів місцевих бюджетів.

Визначення витрат стоматологічних установ повинне орієнтуватися на фінансування гарантованих обсягів стоматологічної допомоги, а не на ресурси, необхідні для утримання стоматологічних установ. При цьому обсяги конкретних видів стоматологічної допомоги повинні визначатися з урахуванням реальної потреби населення, що мешкає на даній території, а не на основі нормативів забезпеченості лікарськими посадами тощо [7].

Зокрема пропонується: визначити перелік офіційно платних стоматологічних послуг, що надаються за відсутності профінансованої безоплатної стоматологічної допомоги (фактично в останньому випадку йдеться про заміну – при цьому порушується право на безоплатність медичної допомоги, проте реалізується право на доступність); увести погодинну систему оплати праці медичних працівників, що надасть змогу значно диференціювати зарплату залежно від витраченого часу або групи складності робіт; пов'язати якість надання стоматологічних послуг (зокрема, професіоналізм фахівців, стан сучасного медичного обладнання, наявність черги на лікування тощо) з вартістю цих послуг; слід визначити вартість медичних послуг, щоб пацієнт міг отримати кредит, якщо йому не вистачає грошей на лікування, або ж скористатися медичною страховкою;

Заходи економічного характеру повинні включати зміну статусу організацій, що надають медичну допомогу; зміну порядку фінансування цих

закладів і запровадження договірних взаємовідносин між пацієнтами та фізичними особами, що надають медичні послуги; встановлення єдиних уніфікованих підходів до визначення вартості медичних послуг та єдиних тарифів на них. Важливим кроком у налагодженні надання медичної допомоги населенню України є запровадження механізмів, які б дозволяли громадянам гарантовано отримувати достатній обсяг та рівень медичної допомоги, зокрема йдеться про впровадження загальнообов'язкового соціального медичного страхування, а також стимулюючих механізмів, спрямованих на збереження та покращення громадянами власного здоров'я – йдеться про стимулювання розвитку добровільного медичного страхування для забезпечення додаткового рівня вищого, ніж гарантований обов'язковим медичним страхуванням. Це допоможе змінити ставлення пацієнтів до свого здоров'я, підкреслить значення профілактики захворювань, сприятиме формуванню конкурентних стосунків між страховими компаніями та закладами охорони здоров'я і дозволить підвищити якість та доступність медичної допомоги [8; 9].

Таким чином, застосування механізмів державного регулювання надання стоматологічної допомоги повинно бути спрямовано на створення ефективної системи її функціонування, складовими якої повинні бути: доступність стоматологічної допомоги, якість стоматологічного обслуговування та раціональне використання наявних ресурсів.

Недосконалість системи фінансування стоматологічних установ комунальної форми власності є головним чинником, який обмежує їхні можливості щодо забезпечення населення доступними та якісними стоматологічними послугами. Наразі стоматологічна служба м. Харкова може зазнати істотних змін щодо кадрового забезпечення та результативних показників її діяльності. Це зумовлено диспропорціями у забезпеченні населення різних адміністративних районів міста лікарями-стоматологами, що істотно ускладнює забезпечення високої якості наданих стоматологічних послуг.

Існуючий механізм державного регулювання стоматологічної служби міста є недостатньо ефективним, а тому потребує реформування. У зв'язку з

цим доцільно ліквідувати районні у місті управління охорони здоров'я, забезпечити координацію діяльності комунальних стоматологічних за рахунок підпорядкування їх міському управлінню охорони здоров'я.

Застосування програмно-цільового методу планування розвитку стоматологічної галузі спрямовано на поєднання соціально-економічних пріоритетів у сфері охорони здоров'я із заходами бюджетної політики, а також підвищення ефективності управління бюджетними коштами на основі оцінки рівня та якості надання стоматологічної допомоги населенню. У цільових програмах взаємопов'язується комплекс організаційних, економічних та науково-технічних заходів, які узгоджено за виконавцями, ресурсами і термінами. Вагомим складником цільового комплексного планування є нормативно-правове та інформаційно-аналітичне забезпечення всіх етапів розробки та реалізації програм.

Програми розвитку стоматологічної галузі мають реалізовувати цілі й завдання державної політики на певний період. Крім своєї головної соціальної функції, програми здатні виконувати роль потужного фактора заощадження коштів на розвиток системи охорони здоров'я, дозволяючи більш раціонально та ефективно використовувати їх, у першу чергу, на якісні перетворення, що стосуються найважливіших напрямків розвитку галузі. Вони повинні виходити з державних гарантій щодо забезпечення громадян безоплатною медичною допомогою та базуватися на вихідних і цільових показниках стану здоров'я та показниках діяльності установ охорони здоров'я, враховувати обсяги фінансування за рахунок коштів бюджету охорони здоров'я та альтернативні не бюджетні надходження, що забезпечують реалізацію державних гарантій, а також передбачати заходи щодо підвищення ефективності роботи установ охорони здоров'я та профілактичної діяльності.

Програмний підхід до функціонування та розвитку стоматологічної галузі на регіональному та місцевому рівні може здійснюватися таким чином: окреслення життєво важливих галузевих проблем на відповідних рівнях функціонування; підготовка програм на основі проблемно-орієнтованого підходу до визначення пріоритетів; визначення за кожною програмою найбільш

дієвих та надійних щодо технологічних підходів виконавців; організація й координація діяльності виконавців у межах запланованих програм; забезпечення виконавців протекціоністськими заходами; контроль з боку держави, місцевого самоврядування, професійної громадськості, пацієнтів над виконанням відповідних програм.

До завдань держави у сфері забезпечення стоматологічної допомоги населенню слід віднести вдосконалення організації первинної профілактики стоматологічних захворювань, насамперед у дітей і взагалі профілактики серед працюючого населення (санації) та осіб пенсійного віку й певних окремих груп населення (незадіяних), а також координацію діяльності різних відомств щодо забезпечення стоматологічної профілактики. В основу профілактики та ресурсного забезпечення має бути покладений територіально-виробничий принцип. Профілактика стоматологічних захворювань є дієвим і важливим заходом передусім тому, що зниження стоматологічної захворюваності, враховуючи різні чинники, призведе до зменшення навантаження на державний бюджет у частині витрат на надання стоматологічної допомоги населенню

Список використаних джерел

1. Указ Президента України “Програма профілактики та лікування стоматологічних захворювань на 2002 – 2007 рр.” від 21 травня 2002 р. № 475/2002 // Офіц. вісн. України. – 7 червня 2002 р. – № 21. – Ст. 1013.
2. Проект Луганської міської програми “Стоматологія – 2008”, м. Луганськ, 2006 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.loga.gov.ua/oda/press/archive/?curPos=4150/>.
3. Програма впровадження “Моделі оптимізації управління охороною здоров’я” в умовах єдиного медичного простору адміністративно-територіальної одиниці (на прикладі м. Вознесенськ) // Матеріали засідання дорадчої ради при комітеті верховної ради України з питань охорони здоров’я, Київ, 2008. – 33 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.droz.kiev.gov.ua>
4. *Удовиченко Н. М.* Концептуальні підходи до вдосконалення взаємодії органів місцевого самоврядування та стоматологічної служби крупних міст / Н. М. Удовиченко / Демократичні стандарти врядування й публічного адміністрування : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 4 квітня 2008 р. : у 2 ч. ; [за наук. ред. В. С. Загорського, А. П. Ліпенцева]. – Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2008. – Ч. 1. – С. 506–509.
5. *Гайдаров Г. М.* Научно-методические подходы к определению объема финансирования стоматологической помощи на основе оплаты за санированного больного / Г. М. Гайдаров, И. С. Кицул [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nbuy.gov.ua>
6. Проблеми у сфері забезпечення охорони здоров’я і медичного обслуговування громадян України та шляхи їх розв’язання // Інформаційні та додаткові матеріали для учасників парламентських слухань 5 липня 2005 р. – К., 2005.
7. *Татарников М. А.* Краткий обзор экономических реформ российского здравоохранения // Экономика здравоохранения. – 2006. – № 3-4. – С. 55–59.

8. *Бабич О. Б.* Аналіз підвищення доступності медичного обслуговування в Україні / О. Б. Бабич // Держава та регіони. – 2008. – № 3. – С. 5–9. – (Сер. Державне управління).

9. *Дуб Н. Є.* Реформування системи охорони здоров'я України з використанням зарубіжного досвіду в умовах європейської інтеграції / Н. Є. Дуб // Стратегія регіонального розвитку: формування та механізми реалізації : матеріали підсумк. наук.-практ. конф., 31 жовтня 2008 р. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2008. – С. 364–365.

Udovichenko N.M. The mechanism of the stomatological help provision on the basis of programno-targeted management in the conditions of the megapolis (on an example of Kharkov).

The project of the municipal program of "Stomatology", calculated for the intermediate term prospect with purpose of the optimisation stomatological care for population of Kharkov is offered. The basis of the project is construction of flexible structure of stomatological service and an effective system of management by financial, personnel and the material resources, adapted for modern demands of a market environment.

Key words: government regulation, programno-targeted management, the stomatological care, efficiency of resources.

Удовиченко Н.М. Механизм обеспечения стоматологической помощью на основе программно-целевого управления в условиях мегаполиса (на примере г. Харьков).

Предложен проект муниципальной программы "Стоматология", рассчитанный на среднесрочную перспективу, целью которой является оптимизация стоматологической помощи населению города Харькова. Проект основан на создании гибкой структуры стоматологической службы и эффективной системы управления финансовыми, кадровыми и материальными ресурсами, адаптированной к современным требованиям рыночного окружения.

Ключевые слова: государственное регулирование, программно-целевое управление, стоматологическая помощь, эффективность использования ресурсов.